

посади і (або) користуються державними ресурсами, а також усі ті, хто відіграє певну роль у суспільному житті (у галузі політики, економіки, мистецтва, соціальної сфері, спорті чи у будь-якій іншій). У статтях 3, 4, 6 зазначеної Декларації вказано, що, оскільки політичні діячі та посадові особи, які обіймають публічні посади або здійснюють публічну владу на місцевому, регіональному, національному чи міжнародному рівнях, вирішили апелювати до довіри громадськості та погодилися «виставити» себе на публічне політичне обговорювання, то вони підлягають ретельному громадському контролю і потенційно можуть зазнати гострої та сильної громадської критики в засобах масової інформації стосовно того, як вони виконували або виконують свої функції. Водночас зазначені діячі та особи не повинні мати більшого захисту своєї репутації та інших прав порівняно з іншими особами.

Таким чином, межа допустимої критики стосовно політичного діяча чи іншої публічної особи є значно ширшою, ніж окремої пересічної особи. Публічні особи неминуче відкриваються для прискіпливого висвітлення їхніх слів та вчинків і повинні це усвідомлювати та мають бути готовими до підвищеного рівня критики, зокрема в грубій формі, прискіпливої уваги та підвищеної зацікавленості суспільства до їх діяльності та/або особистого життя тощо, адже вони, обираючи кар'єру публічної особи, погодилися на таку увагу. Автор доходить висновку, що поведінка суб'єктів права також значною мірою впливає на рівень захищеності від дискредитуючих нападів. Вона має попереджувати провокацію будь-якої загрози праву на честь, гідність та ділову репутацію.

Література

1. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27.02.2009 № 1.

2. Закон України «Про національну програму інформатизації» Відомості Верховної Ради України. 1998. № 27. Ст. 181.

УДК 347(043.2)

Філик Н.В., к.ю.н., доцент,
Маммедов Е., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВО НА ТРАНСПЛАНТАЦІЮ В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

В останні роки в Україні загострилася дискусія щодо права на трансплантацію та його закріплення в чинному законодавстві. Варто зазначити, що підхід неоднозначний, так як є певні етичні моменти цього

права, юридичні та кримінальні аспекти. Відповідно, закріплення такого права потребує належної праці юристів та інших фахівців у даній сфері з метою попередження усіх можливих ризиків та зловживань.

Так, на думку Спасибо-Фатєєва І.В., «вельми неоднозначним є ставлення до людських органів, анатомічних матеріалів, тканин та ін., які, як відомо, можуть так чи інакше купуватися і використовуватися (для пересадки й в інших медичних цілях). Крім цього, ставиться питання й про віднесення клітин людини до об'єктів цивільних прав (правовідносин). І якщо донедавна такі клітини вважалися виключно складовою частиною людського організму (що, по суті, складається з них, чим і забезпечується його розуміння як єдності зі злагодженою саморегуляцією), без якого вони гинули, то з розвитком медичної науки поступово ситуація змінюється, починаючи з забору, зберігання і використання крові та її компонентів (плазми, еритроцитів, тромбоцитів та ін.) Ще пізніше стали використовуватися ембріональні, репродуктивні і соматичні клітини. Сьогодні вже з клітки вирощують тканину, наприклад, шкірну, яку використовують для пересадки шкіри людини. Звідси, кажучи цивілістичною мовою, наявне «виготовлення з однієї речі іншої речі». Але якщо майнові права законодавець прирівняв до речей за відсутності у них речової форми, то клітини і тканини з них цього не спромоглися, хоча речовинний компонент у них безумовно має місце. Не викликає сумнівів те, що людські органи, тканини, клітини та ін. матеріальні. Ці об'єкти існують поза людським організмом, відтак, вони не прив'язані до суб'єкта і не становлять його сутність. В силу попиту (у медицині) вони не можуть не вважатися благом, оскільки покликані найчастіше врятувати життя, яке само по собі є найвищим благом. Тобто людські органи, тканини, анатомічні матеріали, будучи лікувальними, медичними засобами, що дозволяють вирішувати проблеми фізичної особи, є тим благом, яке фігурує в правовому середовищі, а тому можуть бути віднесені до об'єктів права [2].

Закон «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів» [1] не тільки оперує термінами «взяття», «використання», а й встановлює заборону на торгівлю цими органами і матеріалами. Проте, якщо з термінами науковці визначились то з механізмом проведення трансплантації та попередженням ризиків в даній сфері ще не має чіткого регламентування та однозначних рішень.

Проте, на думку фахівців у цій сфері досі в Україні не вдавалося вибудувати механізм, завдяки якому гроші, що виділяються у державному бюджеті на трансплантацію, приходили у медичний заклад за кожен виконану операцію і за кожен консервацію донора. Тому в новому законі така система передбачена. Проте якщо цей закон набере чинності з 1 січня 2019 р., то без системи реєстрів і трансплант-координаторів, які мають бути на той момент запущені, трансплантація в Україні буде

неможлива [3].

Вважаємо, що необхідно подальше удосконалення нормативної бази з можливістю розширення учасників таких відносин, відповідно це потребує формування організаційних засад служби трансплантації та вдосконалення матеріально-технічної бази та медикаментозного забезпечення; шляхом залучення фахівців із-за кордону. Необхідно формування відповідних реєстрів, які зазначені у Законі «Про трансплантацію...», передбачити належний захист усіх учасників відносин щодо трансплантації та сприяти розвитку як посмертного донорства шляхом зміни концепції незгоди на концепцію згоди так і формувати правові, ментальні підстави у суспільстві для запровадження живого донорства нирок, які є найменш травматичним видом донорством для донора.

Література

1. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018 р. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 28. Ст. 232.

2. Спасибо-Фатєєва І.В. Види об'єктів цивільних прав. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/8269/Chasopys%2013-18.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

3. Трансплантація в Україні: бути чи не бути? Медичні та юридичні аспекти. Український медичний часопис. URL: <https://www.umj.com.ua/article/133529/transplantatsiya-v-ukrayini-buti-chi-ne-buti-medichni-ta-yuridichni-aspekti>

УДК 347.62(043.2)

Манойло Н.Г., нотаріус,
м. Київ, Україна

УКЛАДАННЯ ТА НОТАРІАЛЬНЕ ПОСВІДЧЕННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ

Останні роки в Україні стає все більше прихильників серед подружжя або наречених з бажанням укласти шлюбний договір. І це зрозуміло, тому що шлюбний договір за своєю правовою природою є досить диспозитивним договором, за яким можна встановити умови спільного подружнього життя, що стосуються в більшості випадків майнових відносин як за час шлюбу, так і з моменту розірвання шлюбних відносин. Так, шлюбним договором є домовленість наречених або подружжя щодо встановлення майнових прав та обов'язків подружжя, пов'язаних з укладанням шлюбу, його існуванням та припиненням. Статтею 92 Сімейного кодексу України (далі – СК України) закріплено право на укладання шлюбного договору: «1. Шлюбний договір може бути укладено